

Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrei

Lietuvos Respublikos finansų ministrui

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ pirmininkui

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos pirmininkui

Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijos seniūnei

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ frakcijos seniūnei

Lietuvos valstiečių, žaliųjų ir Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos seniūnei

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkei

DĖL XXI LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PAPILDYMO NUOSTATOMIS DĖL MOKYKLŲ APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS

2026 m. rugpjūčio 7 d.

Vilnius

XXI Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje vienu iš prioritetų įvardijamas švietimo kokybės stiprinimas, mokinių pasiekimų gerinimas ir įsipareigojimas užtikrinti mokyklų aprūpinimą mokymo priemonėmis bei vadovėliais. Tinkamas mokyklų aprūpinimas vadovėliais yra viena iš būtinų sąlygų siekiant aukštesnių mokinių pasiekimų, sudarant mokytojams galimybes veiksmingai mokyti ir mažinant ugdymo kokybės skirtumus tarp Lietuvos mokyklų.

Šiuo metu rengiamas XXI Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonių įgyvendinimo planas sudaro galimybę programinius įsipareigojimus paversti konkrečiais ir pamatuojamais veiksmais. Todėl plane tikslinga numatyti aiškius ir ilgalaikius finansinius įsipareigojimus, kurie sudarytų sąlygas nuosekliai atnaujinti mokyklų vadovėlių fondus ir užtikrinti, kad visi mokiniai galėtų naudotis kokybiškomis, bendrąsias ugdymo programas atitinkančiomis mokymo priemonėmis.

Atsižvelgdamos į tai, toliau pasirašiusios švietimo, mokslo, verslo, visuomeninės ir kitos organizacijos teikia šiuos siūlymus dėl XXI Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonių įgyvendinimo plano papildymo.

1. Esamas finansavimo lygis nebeatitinka realių mokyklų poreikių.

Per pastaruosius penkiolika metų iš esmės pasikeitė ugdymo turinys, atnaujintos bendrosios ugdymo programos, reikšmingai išaugo vadovėlių rengimo, leidybos, spaudos ir logistikos sąnaudos. Nepaisant šių pokyčių, vienam mokiniui skiriamas finansavimas vadovėliams augo gerokai lėčiau nei realūs mokyklų poreikiai.

Dėl to mokykloms tampa vis sudėtingiau laiku atnaujinti turimus vadovėlius ir užtikrinti, kad mokiniai mokytųsi iš naujausias bendrąsias ugdymo programas atitinkančių leidinių.

2. Nepakankamas finansavimas riboja vienodas mokymosi galimybes.

Ribotas finansavimas lemia, kad mokyklos pirmiausia atnaujina lietuvių kalbos ir matematikos vadovėlius, o kitų dalykų – fizikos, chemijos, biologijos, geografijos, istorijos, užsienio kalbų ir kitų – vadovėlių atnaujinimas vyksta gerokai lėčiau.

Dėl to mokinių galimybės naudotis kokybiškomis mokymo priemonėmis tampa priklausomos nuo konkrečios mokyklos finansinių galimybių, nors kokybiškas ugdymas turėtų būti užtikrinamas kiekvienam mokiniui, nepriklausomai nuo jo gyvenamosios vietos ar mokyklos.

3. Kokybiški vadovėliai yra būtina veiksmingo ugdymo proceso sąlyga.

Vadovėliai išlieka viena svarbiausių mokytojo darbo priemonių. Jie padeda užtikrinti ugdymo turinio nuoseklumą, planuoti mokymo procesą ir sudaro daugiau galimybių individualizuoti ugdymą pagal mokinių poreikius.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos (dabartinė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija) atliktas tyrimas dėl bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių¹ rodo, kad dauguma mokytojų vadovėlius laiko viena svarbiausių priemonių planuojant ugdymo procesą bei ugdant mokinių dalykines ir bendrąsias kompetencijas.

Skaitmeninės mokymo priemonės reikšmingai papildo ugdymo procesą, tačiau jos negali visiškai pakeisti kokybiškų, bendrąsias ugdymo programas atitinkančių vadovėlių.

4. Ribotas aprūpinimas vadovėliais mažina mokinių galimybes mokytis savarankiškai.

Kai mokyklos neturi pakankamai lėšų įsigyti reikiamo kiekio vadovėlių, jie dažnai naudojami tik pamokų metu ir nėra išduodami mokiniams naudotis namuose.

Tai apsunkina pasirengimą pamokoms ir atsiskaitymams, riboja savarankiško mokymosi galimybes bei mažina tėvų galimybes aktyviai prisidėti prie vaikų ugdymo proceso.

¹ D. Bigelienė, Bendrojo ugdymo dalykų vadovėliai: turinio kokybė ir naudojimas pamokoje, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2012, (žr. 2 psl.)

5. Ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai sudarytų prielaidas tvariam vadovėlių atnaujinimui.

Vadovėlių rengimas ir leidyba yra ilgalaikis procesas, kuriam būtinas stabilus ir prognozuojamas finansavimas. Vienkartiniai sprendimai nesudaro sąlygų nei mokykloms planuoti vadovėlių atnaujinimo, nei leidėjams ir autoriams nuosekliai rengti naujų leidinių.

Aiškūs ilgalaikis finansavimo modelis sudarytų sąlygas sistemingai atnaujinti vadovėlius pagal besikeičiančias bendrąsias ugdymo programas, užtikrintų didesnę kokybišką mokymo priemonių prieinamumą ir prisidėtų prie nuoseklaus švietimo kokybės gerinimo.

Atsižvelgdamos į pirmiau išdėstytus argumentus, toliau pasirašiusios organizacijos siūlo:

1. XXI Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonių įgyvendinimo plane numatyti aiškų ilgalaikį įsipareigojimą didinti bendrojo ugdymo mokyklų aprūpinimo vadovėliais finansavimą.
2. Nuo 2027–2028 mokslo metų vadovėliams skirti ne mažiau kaip 50 eurų vienam mokiniui, vadovaujantis XIX Vyriausybės programos² nuostatų įgyvendinimo plano 3.6.4 papunktyje nustatytu finansavimo dydžiu, o nuo 2028–2029 mokslo metų – ne mažiau kaip 70 eurų vienam mokiniui, atsižvelgiant į infliacijos nulemtą vadovėlių kainų augimą ir siekiant užtikrinti pakankamą vadovėlių finansavimą.
3. Sukurti ilgalaikį vadovėlių finansavimo modelį, kuris užtikrintų reguliarių mokymo priemonių atnaujinimą, jų atitiktį bendrosioms ugdymo programoms ir vienodas galimybes visiems Lietuvos mokiniams naudotis kokybiškais vadovėliais.

Kartu su dokumentą pasirašiusiomis organizacijomis tikime, kad šių priemonių įtraukimas į XXI Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonių įgyvendinimo planą sudarytų prielaidas nuosekliai įgyvendinti pačios Vyriausybės programoje numatytus tikslus, stiprinti Lietuvos švietimo sistemą, gerinti mokinių pasiekimus ir užtikrinti kokybiškesnį ugdymą visose Lietuvos mokyklose.

Dokumentą pasirašiusios organizacijos:

Lietuvos moksleivių sąjunga

Prezidentas Martynas Dikšaitis

Lietuvos istorijos mokytojų asociacija

Tarybos pirmininkas Giedrius Mackevičius

² Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas (žr. 20 psl.)

Lietuvos chemijos mokytojų asociacija	Prezidentė Virginija Barbaravičiūtė
Nacionalinis švietimo NVO tinklas	Direktorė Judita Akromienė
NVO vaikams konfederacija	Direktorė Elena Urbonienė
Lietuvos pedagogų asociacijų vadovų taryba	Koordinatorius Rytas Šalna
Mokytojų palaikymo ratai	Direktorė Eglė Stankūnaitė
Lietuvos jaunimo organizacijų taryba	Viceprezidentas Dominykas Židonis
Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	Direktorė Aistė Adomavičienė
Žmogaus teisių organizacijų koalicija	Direktorė Svetlana Novopolskaja